12.10.2022

tav@eduskunta.fi

ASIA: Hallituksen esitys 109/2022 laeiksi eräiden ympäristön käyttöön vaikuttavien hankkeiden lunastusluvasta annetun lain ja kiinteän omaisuuden ja erityisten oikeuksien lunastuksesta annetun lain 1 §:n muuttamisesta.

Gasgrid Finland Oy (jäljempänä Gasgrid) kiittää mahdollisuudesta lausua asiassa. Toimimme järjestelmävastaavana kaasun siirtoverkonhaltijana Suomessa ja tarjoamme asiakkaillemme turvallista, luotettavaa ja kustannustehokasta kaasujen siirtoa sekä kehittämme aktiivisesti ja asiakaslähtöisesti siirtoalustaa, palveluita ja kaasumarkkinoita edistääksemme tulevaisuuden hiilineutraalia energia- ja raaka-ainejärjestelmää. Gasgrid on saanut tehtäväkseen edistää kiihdytetyllä tahdilla myös kansallisen vetyverkon kehitystä.

Haluamme tukea yhteiskunnan hiilineutraalisuutta puhtaiden kaasujen avulla. Uudet innovatiiviset teknologiat, kuten vety tai synteettinen kaasu ja CO_2-talteenottoteknologiat nopeuttavat myös kaasumaisten polttoaineiden hiilineutraaliuden saavuttamista. Tulevaisuudessa voi tulla myös YVA-menettelyn vaativia uusia kaasuputkistoinfrahankkeita Suomeen.

Hallituksen esitysluonnos on tärkeä Suomen vihreän siirtymän sekä energiajärjestelmän, ml. kaasujen siirtojärjestelmän, kehityksen kannalta. Nykyisessä metaanin siirtoinfrastruktuurissa (kaasuverkossa) voidaan siirtää maakaasua, biokaasua ja uudelleen höyrystettyä LNG:tä sekä synteettisesti sähköstä, vedystä ja CO2:sta valmistettua metaania. Tulevaisuudessa, kaasujen siirtojärjestelmä voi olemassa olevan kaasuverkon lisäksi kattaa laajasti myös vedyn siirtoa uuden vetyverkon kehityksen myötä. Olemassa olevassa verkossa voidaan myös siirtää suuria määriä synteettistä metaania. Nämä kaasuverkot voivat siten mahdollistaa kaasuja raaka-aineena ja energialähteinä hyödyntävien sektorien vihreää siirtymää sekä fossiilisista raaka-aineista ja energialähteistä luopumista. Uuden vetyverkon kehitys kuitenkin vaatii laajan uuden kaasuputki-infrastruktuurin kehitystä ja rakentamista. Gasgrid on julkaissut huhtikuussa 2022 Nordic Hydrogen Route -projektin rakentaakseen yhdessä Ruotsin kanssa Perämeren alueen vedyn siirtoputkiston, joka yhdistää vedyn tuottajat ja käyttäjät. Gasgrid myös edistää eteläisen Suomen vetyverkon kehitystä. Lisäksi myös paikalliset point-to-point vedyn siirtoputkistohankkeet ovat mahdollisia lähitulevaisuudessa.

Gasgridin näkemys hallituksen esityksen luonnoksesta

Gasgridin näkemykset kohdistuvat hallituksen esityksen luonnoksen 4 §:ään eli sähköjohdon ja kaasun siirtoputken rakentamiseen.

Maakuntakaavojen osalta todetaan, että rakentaminen ei saa vaikeuttaa alueen käyttämistä sille maakuntakaavassa tai oikeusvaikutteisessa yleiskaavassa varattuun tarkoitukseen.

Lausuimme asiasta jo edellisessä kuulemisvaiheessa, että asiaa olisi hyvä täsmentää. Hallituksen esityksen säännöskohtaisissa perusteluissa todetaan, että ”Kaasun siirtoputkien sekä alueidenkäytön yhteensovittamiselle olisi eduksi, että nykyiset linjaukset merkittäisiin maakuntakaavoihin. Käytännössä kaikkia tulevia hankkeita ei ole mahdollista ottaa maakuntasuunnittelussa huomioon kaavoituksen ja hankkeiden toteuttamisaikataulujen erilaisuuden vuoksi”. Myöhemmin perustelut jatkuvat, että ”Tapauskohtaisesti tulisi arvioida, miten hankkeen toteuttaminen vaikuttaisi alueen käyttämistä sille kaavassa varattuun tarkoitukseen. Esimerkiksi alueen osoittaminen kaavassa maa- ja metsätalouteen ei lähtökohtaisesti voida katsoa muodostuvan luvan myöntämisen esteeksi”. Asiaan jää kuitenkin tulkinnanvaraisuutta, koska toisaalta edellytetään alueen osoittamiseen kaavassa varattuun tarkoitukseen. Tästä voi syntyä myös muutoksenhakutarvetta, mikä voi pitkittää hankkeiden toteuttamista.

Ehdotuksen mukaan sähköjohtoa ja kaasun siirtoputkea ei saa rakentaa asemakaavan vastaisesti. Lisäksi rakentaminen ei saa vaikeuttaa alueen käyttämistä sille maakuntakaavassa tai oikeusvaikutteisessa yleiskaavassa varattuun tarkoitukseen. Korostamme, että yhteiskunnan vihreän siirtymän ja energiahuollon takaamisen sekä huoltovarmuuden nopeuttamisen kannalta on erittäin tärkeää huomioida kaavoituksen, luvituksen ja lunastuksen pullonkaulat. Tätä samaa problematiikkaa on nostanut esiin myös Energiateollisuus[1] lausunnossaan viime keväänä sekä Sitra omassa julkaisussaan: *Energiakriisin kynnyksellä – mitä voimme oppia menneestä?*[2]

On tärkeää huomioida, että kaasunsiirtolinjoja ei ole tarpeen kaavoittaa maakuntakaavassa tai oikeusvaikutteisessa yleiskaavassa. Näin voidaan vähentää yksi hallinnollinen pullonkaula uusien investointien tekemisessä ja niiden markkinaehtoiseksi saattamisessa. Korostamme, että edellä mainitut kaavat eivät saa muodostua vaatimukseksi uusien putkistojen rakentamiseksi, mutta uudet putkistot eivät saa haitata asemakaavan toteutumista.

Hallituksen esityksessä tuodaan esiin myös viranomaisen mahdollisuus tehdä siirtolinjojen (kaasuputkien ja sähkölinjojen) osalta muutoksia, jotta asemakaavan toteutuminen mahdollistetaan. Korostamme, että tämän siirtolinjan viranomaispäätöksellä tehtävän muutoksen tulisi olla viimesijainen toimi välttämättömyysperusteinen.

Perusteluna on se, että energiamurroksen aikaansaamiseksi ja hiilineutraaliin yhteiskuntaan siirryttäessä tarvitaan nopeita päätöksiä ja projektien toteuttamista eikä monivuotinen kaavoitus saa estää tai hidastaa projektien toteuttamista. Infrastruktuurihankkeet ovat erittäin tärkeässä roolissa tuotannon ja kysynnän investointipäätöksissä, jolloin niiden ennustettavuus vaikuttaa merkittävästi esimerkiksi Suomeen investointiympäristönä. Lisäksi kaasuputkihankkeet voivat sijoittua usean eri maakunnan alueelle ja kaavoitukset voivat olla käynnissä eri aikaisesti.

[1] https://www.lausuntopalvelu.fi/FI/Proposal/Participation?proposalId=a86b80c0-cb0e-4159-b91e-1a87bc3ce12e

[2] https://www.sitra.fi/julkaisut/energiakriisin-kynnyksella-mita-voimme-oppia-menneesta

Yhteenvetona:

1. Korostamme vihreän siirtymän välttämättömyyttä
2. Siirtymän mahdollistamiseksi Suomen ei tule luoda uutta pullonkaulaa siirtymän hidasteeksi
3. Suomen tulisi pyrkiä purkamaan pullonkauloja uusien puhtaiden teknologioiden mahdollistamiseksi

Espoossa, 12.10.2022

Olli Sipilä
Toimitusjohtaja
Gasgrid Finland Oy